המאסף

חדש תשרי תקמה

שירים

דברי חכם אל זך, והוא אמון על־הולע, בהביטם גוית אדם אחרי מותו.

הוי הַשּׁוֹכֵב עַל מִטּוֹת שֵׁן
הֲקִיצָה אִם אַתָּה יָשֵׁן
יִרְאֵי תוֹלֵעַ דָּמִי יִבְלָע
אַף בִּבְשָׂרִי יִשְׁלַח הַשֵּׁן.
עָרֵל הַמּוֹל וְזָכוֹר אֶתְמוֹל
זֶה הָיָה כְּ־מוֹךְ דָּשֵׁן;
וּבְיוֹם מָחָר גַּם אַתְּ תִּסְחַר
אֶל בּוֹר תַּחְתִּית מִן הֵיכְלֵי שֵׁן.
זֶד מַה תֹּאמַר הַיּוֹם הַמַּר
בְּרִאוֹתְךָ חַ־תּוֹפֶת עָשֵׁן.
שָׁם תִּצָּרֵף, שָׁם תִּשָּׂרֵף
נַפְשְׁךָ אֶל שְׁ־פֶה הַדָּשֵׁן.

אַל מִי תִּפְּנֶה פִּיךְ יַעֲנֶה
בָּךְ ׀ וּלְשׁוֹנְךָ אוֹתָךְ תַּלְשִׁין ׃
שׁוּב נָא אֶל עַל זְמַן תִּוָּעֵל
כִּי אוֹתְךָ עַל בִּרְכָּיו יָשִׁין ׃
כִּי תִרְאֶה אוֹת עַל הַבָּאוֹת ׀
כִּי הוּא דַשִּׁין אֶת שְׁדֵשִׁין
אֵיךְ לֹא תֵעוֹר נִצְמַד לִפְעוֹר !
הָקִיצָה אִם אַתְּרֵי יָשִׁין ׃
ע . . . ל ׃

מכתבים שונים

א

תשובה על דבר האינאקולאציאן *)

באו אלי דברי המשפ ׀ והוא מכתב כמה דברי חמודות ונכבדות מדוברים בו ׀ ילוח ילח מדי חדם בחדשו מחברת נעימים יקראו חברת דורשי לשון עבר :

והנה ראה ראיתי בהחלוקה לחדם חשרי תקמ"ל כתובה שם חקירה נעימה בענין מיניקלאציאהן לגרעת נוסחת נקראת בלשוננו רחבלש או פשקן ׀ שם כשר הדבר לשים היסרגי להשתמש ברמזוה הסיח ׀ או לא ׀ והרחיב פה החכם הכותב שם והאריך נוכות לשונו ובמתק שפתיו עד להתש הענין ולהישירו :

וגם

---

* עיין המשפ חשרי תקמ"ה ׃

ואם לא ידעתי אם החכם הכוזקב ההוא וגם לא שמעתיו ,
הוא הוא ליקר גדולתו וגם קפדתו , לאשר יתעללו
ויתיקרו בו יקרים חברת דל"ע בו ובשכל מילין , אשר כל
רואיהם יכירוס כי מבטן יקר רוח חיים תבונה ילתו , ורק חיים
חכם ונבון ילד את אלה :

ומי כהחכם ויבן אלה יאר דעת ורוחב לב לתו לוכל לדבר
כאשר עם לבבי , אשר אם לדקתי יבן לי תודה קחת
אשר יטעמני , ואם שגיתי לא ינוו ליקחת דברי כי אם כמשפט
חכמים ודרכיהם פועל ידין תרצני ויורני ויתמך לי בדבריו
העריבים והנעימים כי' לימות תלין המשוגה , למען תבין
לאזור הדבר , ויצא לאור משפט ענין הזה ומעשיהו , גם
לי גם לו גם לכל מחני העברים ישמרם ה' וינצרוס מן הדור
זו לעולם :

והנה הקשה לשלול החכם הנזו על סוגין פ"ק דחולין לאשר
הקשה שם רבא לאביי מ"ש ספק שבות' לאומר' ספק
איסור' וכו' , תרי ממקומו מוכרע דשנא ושנא שהרי באיסור
קי"ל ס"ס לקולא אפי' בכמה ריעותא וכאן גבי לפור נמי ס"ס
שהרי לף שנאמר שהי' נקוב עדן יש לספק אם מנחשים אם
משאר שרצים שאין להם קרס ואפ"ה אסרי' משום חומרא
דשבת' ל"ב יש לומר בעלמא , ר"ל לענין אסור' אין חוששין
לשמא במקום נקב נקב עכ"ל שם :

ואני בעני דעתי לא אמנע מקום לקושיא הזאת , לשתת
המפרשים טעם ס"ס משום רוב ודאי לק"מ דכבר
כתבו התו' פ' החולץ דף ל"ו ע"ב בד"ה הא לא שכיח ,
דלמעוט' דשכיח חששו , והכא נמי מעוט' דשכיח הוא כדמוכח
בכמה מקומות בבבלי וביר'למי , אשר נחשים רבים מינים
ממינים שונים הי' מצויים ביניהם , עד אשר אמרו בירושלמי
פ"ק דתרומות שם מין ל' נקרא שפיפון וקטן כשערה
ואם נחש כזה ניקר בתבואה הלזה בודאי לינו ניכר לכן יש
לחוש יותר :

אבל , אין תנו לריכים לזה כי תלמיד ערוך הוא פרק אין

מעמידין דף ל"ח ע"ב כו' הסרטים ים לפס תרס / על נחש
ממית על סרטים מלקה / ת"כ גס בסרטים ים סכנה לף מינה
גדולה כ"כ כמו נגחם :

ונראה דלזה דקדק הרב הטור בלשונו בי"ל סימן קע"ו /
ואפי' אס רוחין סניקר וכו' סים לחוס שמא ניקר בו
סרץ אחר וכו' ולף הוכיר נחש מטעמא דאמרינן דכיון דגס
בסרטים אחרים ים סכנה ת"כ אין כאן ס"ס / ומעתה נסתלקה
עיקר קושי' הוסת ושרשה לפע"ד / וממילא / לף על הרב
ס"כ ולף על הרב פר"ח ים לפקפק ממקום הוס :

ואולם בעיקר היתר ענין הסינקלאיהן עדן אני מבחוץ
ובשרס שמוע רחוק יותר מופתיות מאשר הניח
החכם ר' אברהם במכתבו שס אשר קרחוהו בשס עלין לקרופה /
דעתי נוטה להחמיר בדבר הוס :

כי אבן פנת יקרתו אשר עלי' הטביע אבני יסודתו לעולת
עליהן במעלות היתר הוס היף אשר הניח בשס רופאי
הומן שהקפידו אשר משנים אלף מתו רק חמשה :

אף אנו מקובלים ועד כה לף שמענו אשר גדלו והגליחו
במלאכה הוסת / בלתי אס אשר ימותו עכ"פ חמשה
לכל מאה לף פחות / ומי לף ידע בכל אלה כי בחשבון הזה לף
יתכן לדמות ענין הזה להקות דס או לקיחת כוס המשתל
כדעת החכם ר' אברהם הנ"ל כי בזמות חמשה ממאה אלף דבר
הוא או מפאת עיקר ענין רפואת הסינקלאיהן ועצם
פעולתה אשר אין לה כח ולמל להחיות את הילדים כולם אשר
יולד להם חולי הזה / כ"ף ימותו קצתם מקצת מהם / או
את אשר עדן לף מצאו ידי הרופאים לנוח עד קצה תכונת
החבירה במלאכת רפואת הוסת ותכליתה ותסיה נף הסכנה
מאיזה תוכן שיהיה לף יהות לנו להשתמש בה / לסכן את
הילודים אשר תנן אלהים את עבדיו / בידים :

ואם תמנס ידעתי כי לפעמים רבים חלי הזה ירוך קצתו
וסניב סניב יתהלך ר"ל להמית בהגה וכהגה מחמשה

למאה

למאה , אך למותר יהיה לפניך רחים לדבר אשר בכל זאת לא
צריך הדבר לעצותו , כי אם רבים ימותו ח"ו אף בהתרשלות
מה מאתנו אך לא בשלוח יד בהם (ואם רע ומר המעשה
להתעצל ולעמוד ידו מהושיע את אשר נוכל להושיע) לא יקרנו
בזה חטא ב"כ מאשר יאשמו לנו עון בהמית אף גם ח' בידים :

ואם יש לחוש שימותו מכל מאה חמשה או יותר ר"ל בהעשק
במלאכת התיגלקלגליהן , כאשר נשתנו נפשינו להמית
את הנפשות ההם בידים כן הדבר הזה , ואם הלכים בשמים
לטוב בעינינו יעשה , ואנחנו על הארץ נתנו דמי לנו לבלתי
עשות דבר , מדאגה מדבר כן נאשים ח"ו בדם נפשות חבריהם
נקיים אנחנו אף גם מעון התרשלות הזה , כי למען שמו ולמען
תהלתו יצאנו בדד ועל זה וכיוצא בזה אמר לחזיקנו דוד ע"ה
ברוח קדשו נפלא נא ביד ה' וגו' , ומשה שלימה שנינו פ'
התערובת , בזמנת עברת על כל תוסיף ועשית מעשה ,
וכשלא נתת עברת על כל תגרע ולא עשית מעשה , ורגל על
לשון רבותינו ז"ל בכל כיוצא בזה לומר שב ואל תעשה עדיף :

ואם נאמר כי כנים דברי הרופאים המתפחדים כפי דברי
החכם ר"ת הנ"ל אשר משנים אף רק חמשה יאלו ,
ונאמן להם כי חכמתם עמדה להם להמציא רפואת מחץ מכה
הוות כאשר התפחדו , אשר בזה ייסד החכם היקר שלו ,
וגם הריחות אשר הביא אשר בזה הגיד לליקו נכונים הם , ואם
כה נאמר , להם לבדם ניתן ואין לרופאים זולתם אשר לא
גדלה חכמתם להתהולל בה , חלק בו :

אך חמנם , גם עליהם אין לחני דין דינם למוזר הוא , ולא
ישרה נפשי בו , כי מי גוי קדוש אשר תמיד עיני ה'
אלהינו עליו , ומנוס וחובה עלינו להיות תמיד עינינו מיחלות
אליו , ולשוש בעזרתינו בו יקברך , ועל כירי תמונת הזאת
יכובב מאמרם ז"ל פ"ק דברכות אפי' חרב חדה מונחת לו לצדה
על צוארו אל ימנע עצמו מן הרחמים , ויובן בזה מה שאמרו
בירושלמי פ"ח דתרומות סיעה בני אדם שהלכים בדרך ופגעו
בהם גנבים וא"ל קמו ונהרוג אחד מכם ונהרוג אותו ואם לאו

נהרוג את כולכם , יהרגו כולם ואל ימסרו להם נפש אחד מישראל ואפילו אם יחדוהו להם פליני בה ר"י וריש לקיש אם הוא צריך להיות חייב מיתה כשבע בן בכרי תן לנו , ואפ"ה קא מסיק עלי' דלאו מצות חסידים היא , ולכאורה יקשה מאוד ענין הזה להבינו , ויהי' פתחון פה להמלעיגים על הקבלה ומלעיגים במעתיקי הדת ז"ל לאמר , למה זה ועל מה זה יהרגו כולם , הלא במסור ג' מהם הנשתרים יגאלו , אם יחדוהו להם , יאמרו לו , מה בצע בדמינו וכי נהרג בחבורתך מי ירפא לך , ואם לא יחדוהו הלא טוב להם להפיל גורלות ואת השים הזה אשר יצא עליו הגורל לבדו , ותחיינה נפשות המותרים בגללו :

ואולם היתר ענין הזה ותמתת פירושו כך הוא לפע"ד כלה חלק יעקב סיומם חבל נחלתו יקעלה לחיות בתמונתם והשענם על נדיבתו יקבדך וכל יצעם וכל חפצם לדרוש וליחל פניו בכל עת ובכל רגע , כי הוא שליט בעולמו ולו הכח והממשלה לעשות בו כרצונו , ותמיד עיניו משוטטות להשגיח על סגולת תפארתו בכלל ועל כל איש ואיש בפרט , לפי בעיניו הבחירה יונדר , ומפי עליון לא תצא הרעות והטוב בכמו הלא כמאמרם הכל בידי שמים וכו' , מעתה למה זה ועל מה זה נמסור להם נפש ח' כי מי יודע ונחם ה' ויתעשת להמליט פליטו פדות ורוח ומצלה יעמיד לנו למען לא נאבדה גם אנחנו גם נפש האיש הזה , דרוך שבחר בהם ובשבתם כי נעימים דבריהם במדרש שוחר טוב סי' כ"ו על פסוק ויהי בשמעך את קול הנערה ברחמי הכבלי' לו תחרן היות לנו לעינים מאמרם הזה לתמונה הזאת , ואם אין רחמי' גמורה היא היות תדונינו דוד ע"ה מלווה בה' על ככה , זכר לדבר הוא :

מבל הלא נדין אשר לא יתכן למאמינים בני מאמינים להיות נאחר לעזרת מלא עד להשחית לקח גם נפש ח' מישראל בידים למען הליל כהנא וכהנא , כי אם נקוה לה' ויושע לנו לו ייאר בעיניו להיות מפלט לנו פסוח וגנון , וזן לא ישמע אלינו ח"ו בפעם הזאת , בכל זה אנחנו עמו ועבדיו והחרים נחרים וגם

את העוב גם את המוטב נקבל מאתו ולהיותנו ותהי לנו לזרקא :

ואולם את אשר ירגיל החכם ר' אברהם לדמות ענין הזה להקוש דס או לקיחת כוס המשלשל / הפרש גדול יש בינותם לפע"ד / כי החוש מעיד אשר לאין נכון לו בענינים כאלה הוא מפאת חסרון ידיעת הלשון או התרפות במלאכתו בפעיה וכיוצא בזה / או מפאת חסרון דעת המקבל להיות נפתל ועקש בדרכיו בעת קבלתם / ואם לא מזיד גמור הוא כשוגג קרוב למזיד יחשב / זולתי כמו אלה אין מקום לספקה בהם / ואין צלמוד ממנו להתיר למשוך עלינו חלי ומכה קשה כזאת הנ"ל :

ובפי העולה על רוח החכם הנ"ל לדמותם זה לזה / דמיון יותר נאות וחזק מזה כי / לו להביא מיורדי הים בחניות והולכי מדבר / אשר תייבים לסחורות מדברי קבלה / לגודל הנס אשר נעשה להם בהגיל מכונה עלומה כזאת / ומוכח ממקומות רבים בתלמוד כי היתר גמור הוא באין פוצה פה לאשר מלאנו כי רבים מגדולי חכמינו עשו מעשים בעלמם כזה :

אבל / גם זה גם רחוק ר"ל אינו ענין לכאן כי על אלה וכיוצא באלה אמרו חז"ל שומר פתאים ה' / כי בהיות מחשת הנמנעות לבל תלך אחי שיט / ומדברי ימימון לעולם יגיעו מבלי היים עובר אחת נדר מנהגי העולם יחשבו יחד גם בני אדם הוספי מזוט והתועים במדבר / גם בני היים העוסקים בהקוה ובכום המשלשל לרפואה להעתיק אשר תגלינו בפ' החובל ורפא ירפא מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות / וגדולה מזו אמרו בפ' מפנין אשר להקוה בערב שבת / ובפ' אין מעמידין לחולי הקיניס בגילה / נאמר שומר פתאים ה' / וכמעט העיון כל שוגה בו יחכם אשר לא כן הדבר הזה אשר אנחנו עליו :

יעוד יד החכם מוהר"ר אברהם הנ"ל נטוי / להביא רחי / מאשר לא דברו חז"ל מחלי הזה מלומה / וכזר נחשב לו לאמר אשר החלי הזה לא נמצא במקום בכל / כי בזה תמוט חקירת הרב מוהר"י ניהלין . ויותר נוח לו לומר שהיה להם ג"כ חיזה הרופא שעושים לקטן וכו' / ואף דמות רחי' לינגי רואה בזה ואם גדולה היא אלין / אלא כל דברי מוהר"י ניהלין

בספרו

נספרו לוכר חיים בחקירה שלפני החקירה שהניח החכם מוה' אברהם , ויש נ"כ מחלוקת בין הרופאים אם חלי זה דבר חדש בעולם שלא נודע זה לרופאים הראשוני' וכן וכו' ולא מלינו ענין פרטי בזה לא בדברי הפוקרטי ולא בדברי גאלינוס , אמנם נאמר בקילור שחולי זה היה נודע לרופאים הקדמונים אך לא דברו בזה אם מפני שהם מקרים של קדחת קשה ורעה ורפואתה בכלל קדחת או מפני שבומנם שהיה דרים בעור טוב ומזון שבאחר היה חולי זה בא לקטנים היה דבר קל מאוד שלא היה צריך רופא כי היה נרפאים מאליהם עכ"ל :

נראה מזה לאחר אין זכרון לראשונים מחולי הזה מאיזה טעם שיהיה , ת"כ אין ראי' ממה שלא זכרוהו חז"ל , וגם לאחרונים בארצות המזרח לא יהיה להם זכרון לחולי הזה אם לא נכון הוא לאחר שמעתי מנעורי ועד עתה כי נרפים הם בכל מדינות ההם מחולי הזה , וזה מסבת מליחת הילדים לאחר הניח החכם מוה' אברהם בעצמו ויוכל להיות כי בירח מלח הסיח לאחר מעולם להם ישבית ויחלים כח השארית דם הנידות לאחר הילדים הנולדים להם ויוכלו להרבות ממנה זולת עי"כ , לאחר לא קבוע ולא עליהם מפעול , לזולת אלו אין סר מהם המות הזה , וחקירת מוהר"י נאחלין עדן במקומה עומדת , וחולי טבע מחוזי ארצותינו הצפונים הקרוב לאחר מאחנו יושבים בהן הינן מוכשרות לזהירות הזולת זו סבת לאחרת נודעת לחכמי הטבע לאחר על כן לא הנחינו לא מליחת הילדים מצלינו , ואין לי עסק בחכמה הסיח :

ומה תימה על דברי החכם מוהר' אברהם , כי לפי דבריו לאחר ירצה להוכיח שחולי הזה היה ידוע לחכמינו ז"ל וירצה להביא ראיה לזה הענין מהשקלאליהן מאחר לא זכרו מלומה ממנו , ואני בעניי נראה לי להביא ראי' לאיסור מזה , כי אם יודעים היה מחלי הזה היה להם להביא ענין השקלאליהן או הענין הזה לאחר השתמשו בזה להמשיך החלי הזה עליהם אם ייבר בעיניהם ובאחר הדבר לעשותו כי מסברא לאסור הוא כאחר הוכחנו בדבריו הנ"ל , אלא וודאי גם לפניהם לא יכון הדרך הזה :

ואם קבלה היא בארצות הברבריא לא תסר הציד לחכם מוה' שלום נ"ו וחגלו כדברי החכם מוה' לברהם תסר מן לו עולם גם מימי רבינו יצחק הלפסי היה נוהגים בהיתר הלינקלאניהן / מי יבוא אחרי המלך ושר גדול בישראל כמוהו לאסור לא תסר כבר עשוהו להיתר / אבל לינו נראה כן מדברי החכם מוה' לברהם בעלמו לא תסר הגיד החכם מהורר שלום כי מימות הרב הלפסי נהגו כן / ומי יקן לפוח ויכתבון מילין ויחוקו על ספר בעמי להיתר תסר עליהם סמכו בתדינות הכם ונבנה גם לנחנו מכם :

בטרם פיות לנו ככה / לו תסר יורני החכם ר"ל לו מי מחכמי הדור ישים ידו בין שינו ויוכיחני בחכמתו ונקבונתו כי לא דברתי נכונה / לין לני רוחה לא גם שמן היתר לחומה הנבחרת להשתמם בעניין הלינקלאניהן :

ואם למנם השוערים והשומרים הוקנים תסר בערי ישראל ימלאו לא דברי לא ויערו ויעוררו לי לשתא לא רדידי מעלי לומר כי שניתי / לענה ואומר לני שוגג בערם שמע לא טענותיהם לנגדי ולבטל דעתי מפני דעתם כי לא עלי כי אם עליהם לבנות לא כרם נטע שעשועים / נעשה פה פיורדא יום ד' י"ג לחנוך תקמ"ו לפ"ק א . . . ל

ב

תשובה על שאלת חשואל במאסף לחדש אב תקמ"ו .

כ"ה פ"פ יום ד' כ' לינן תקמ"ז לפ"ק .

לחי צ"י חברת דורשי לשון עבר / שוחרי הטוב והקושים נר"ו !

ראיתי במכתבכם גם' המשלח לחודש לא שנת תקמ"ו לפ"ק / שהגיע לידי זה קמשא ימים כי נדרשתם לחשר שאל השואל מחכמי הגוערים משלחכם / להודיע ולברר לינו קיסר לנטוינוס חשר למד קורה מפי רבינו הקדוש וכו' והנה לחרי עיוני בספורי עניניס חללה רציתי להניח לפניכם לא חשר עלה בהשכמתי / ומלחתי נכונה / ומתוכו ניכר / כי כל דברי

דבוקינו הקדושים התלמודיים המה מיוסדים על יסודי האמת ,
ומחוזקים כראי מופלא וקולר ידיעתינו בספור דברי הימים
כאלה לינקה קלויים בם , כי אם בנו בני הגולה אשר מרוב הגלות
והטלטול לא היה לנו עוד סופר נאמן הכותב כל הקורות אשר
מלאתנו מחורבן הבית והלאה , וע"י זה כמה דברים וספורי'
נשכחו ממנו , ואין לנו פה לאפלף כנגד מלה התומות בדברים
כאלה , כי להם היה שארית ספורי המעשים מכל זמן וזמן על
פי סופרי הזמן והעתים שונות , והסופרים ההם לא זכרו כי
אם מעט מזעיר ממה שהיה נוגע ליהודים , כי כל סופר קדמון
היה כותב לפי את אשר קרה לאנשי מדינתם ואיזרו והקרובים
אליהם , ולולי הסופרי' הנזכרים מבני עמינו הם פילון ויוסיפון
היהודים אשר הקלו לנו ספור דברי הימים המוגעים אלינו ,
לאחר שנאספה חזון מישראל מימות חגי זכרי' מלאכי , לא היו
לנו שארית וזכרון כלל מכל דברי בית שני , כי גם סופרי
התומות אשר כתבו מזמנים לא כתבו דברי ימים כוללים מכל
עם ועם מדינה ומדינה , גם הם לקחו לבד זכרון מעשה היהודי'
מזמן בית שני מספר יוסיפון הכ"ל ולקח מספור פילון היהודי
הכ"ל ממה שזכר מיהודים מתוך ספרו שכתב לרומיי' כידוע לכל ,
ולזה מלאתנו מעט מועיר ממעשה היהודים לאחר חתימת ספר
יוסיפון , ובחתם מלחמות רבות ומאורעות שונות קרה עם
היהודים עוד לאחר הזמן ההוא , אך לא היה לים יודע מה
סופר , לחקותם בכתב כראוי , ואפשר שחוכרו ספרי' כאלה
ונאבדו ממנו מרוב לוח העתים והטלטול ולא הגיעו אלינו , ולזה
נראה שערוריה גדולה ובלבול הדברים במקלת הספורים ההם
עם הנחקק מספרי' שהיה לאחרי כן בדורות האחרונות , גם
בספרי היהודים , או בספרי התומות לאחרות , ולזה מלאתנו
תמיד שחירת רבות ודעות שונות , וצריך לקבץ ספרי' ולחבר
השונות למען נדע עם מי האמת , ועדיין אפשר כי לא מלאתנו
כל הצורך :

ומעתה לתחיל ביסוד הקושיא הנ"ל , ולראשונה אפשר
הדברים כפי מה שהם בהסכמת דעת , ואח"כ אביא
הראיות עליהם בקיצור רב , כפי יכלתי , והנני אומר כי רבי
והוא

והוא רבינו הקדוש / הנקרא בשמו ר' יהודה הנשיא הוא נולד
תחת ממשלת הקיסר אדריאנוס בשנת ד' למלכותו / ובמות
אדריאנוס והוא שנת הניע אנטונינוס פיום למלכותו הי' רבי בן
י"ח שנים / ובזמן ההוא כפי הנראה לעין כל / לא היה לו
עדיין קורבה בחצר המלכות / כי היה עודנו נער / ולזה לא
נתבטל על ידו גזירת אדריאנוס קיסר בשלשה דברים שנוגר על
היהודים / ונאמת כבר בעלה הגזירה תחת אדריאנוס / ותפשר
וקרוב הדבר שרבי היה לו בן ד' או ה' שנים / וזה הקיסר
אנטונינוס פיום היה חסיד גדול וטוב לב / והיה חונן ומטיב לכל
העמים שהיה תחת ממשלתו / וגם להנוצרים שהיה נזמנים הסם
בהשמדות גדולות קשיב מאוד ונוהג וכתב אגרות בעבורם לבלתי
הטמידם / וכל זה לטוב נפשו וזכות שכלו / ואמרו עליו
כי לא לבד שהיה מלך של חסד / אבל היה ג"כ כאב המרחם
על בנו לכל העמים שהיה תחתיו / וקראה סיריעה מכניל את
גדולת נפשו וטוב לבו / והוא היה מולך כ"ב שנים ו' חודש
ומחצה / ותחת זה הקיסר התחיל הקורבה רבינו הקדוש /
וכפי דעתי למד הוא מרבינו הקדוש כי זה הקיסר היה עניו ושפל
רוח מאוד / ומימיו לא נמצא לנו גם כנגד אחד מעבדי עבדיו /
והיה רבי נמות הקיסר הזה בן ארבעים שנה כי בן י"ח הי' בעת
הניע אנטונינוס הזה למלכותו / וכ"ב שנים מלך / והיי
רבי נמצאו לאחר מות הקיסר הזה עוד שנים רבות / כי היה
בכל ימי הקיסר מארקוס אורעליוס אנטונינוס שמלך אחר
אנטונינוס פיום הנ"ל / וגם בימי הקיסר קומאדוס אשר מלך
אחר מארקוס אנטונינוס / וכפי ספורי היהודים היה רבי הולך
וגדול כל ימי ג' הקסרים הללו / והקיסר מארקוס אנטונינוס
הזה גם הוא היה ים חסד וטוב לב והיה פילוסוף / ולא היה
שונא ליהודים כאשר חשב השונל / כי הוא לא היה נושא קלף
ותרון לף בלבו מעולם לף על המורדים בו / ומעולם לא עשה
שום דבר רע לאחד מב"ח / והיה מתעצב מאוד כשמעו כי נהרג
קאסיום שר צבאו מאנשיו שהיו מורדים עמו / וכשמעו אמר /
שר לי מאוד על כי נחדל ממני ע"י מיתתו לעשות חסד עמו
כאשר עלתה בדעתי / והיה לוקח בניו ועשה עמם טובות
גדולות / וגדלם ונשאם בתוך שריו ועבדיו היושבים לשמוש
במלכות

במלכות / ולאחר זה הלך בכל ארצות המזרח / ובכל מקום עברו היה עושה חסדים גדולים / ומחל מטוב לבו וגדולת נפשו לכל האנשים שהיו לאחר עלית קלסיום / לבד בעיר אנטיוכין נקם נקמותיו בקהלה / וכפי הנראה היה מקחרט על זה כי חזר להטיב עמם ונשא לעירם / וכמו כן מחל לאנשי אלכסנדריה שהיו ג"כ לאחר עלית קלסיום / והטיב להם יותר כבראשונה / ולזה רחוק כלל שהי' רבי קרוב לצלו כמו שכתבנו כל סופרי היהודים בכלל :

ומיהה הביא הראיות לאחר עליהם בניקי מלחמי עלה / והם ממה שמלאתי בדברי חו"ל על מקומות מפוזרות בש"ס ובמדרשות / וכל דבריהם עולים בקנה אחד / ואם שהם דברים מכוונות שונות מכל מקום סדר סיפורי דבריהם מכוונות ומקבילות עם המסופר בדברי הימים למלכי רומייס מסופרי הגוים / והם בעצמם הין לי לעד ולראיה על דברי חו"ל / ולחמת יורם דרכו :

הנה לפי הדברי' בסדר עולם וועל נחרב בית השני בשנת ג' אלפים תתכ"ח לב"ע / והוא הי' לפי סופרי האומות בשנת ע' למנין הגוללי / גם מלאתו בדברי חו"ל במקומות רבות שעיר בית נחרבה ב"ב שנה לאחר חורבן הבית / והוא בסדר עולם רבה / ובסדר עולם זוטא / ובמ"ר ויכה פ' בלע ה' כו' ובמק"ל בתלמוד בבלי וירושלמי ונתמנים על זה רבותינו ו"ל בלי שום ספק / כי רבים מהם היו בזמן ההוא / ורבי יוסי הוא המחבר ס' עולם רבה הוא הי' ג"כ בזמן ההוא / כי הוא מוקני דרום שסמך ר"ע / ור"ע נהרג בשעת חורבן בית כאשר נבאר / והיה ל"כ חורבן בית בשנת קכ"ב למנין הגוללים כי ע' / וב"ב הם קכ"ב / וידוע הוא כי בית נחרבה על דבר מרידת היהודים תחת בן כוזיבא הנקרא בר כוכבא / שעשה עצמו מלך / ור"ע קרא עליו דרך כוכב מיעקב / גם זה נמלא במ"ר פ' הנ"ל ובמ' דגיטין פ' המוכין ובחלק / ובמק"ל בבבלי וירושלמי / ומיתת ר"ע בן יוסף הנקרא ר"ע שהם היה במלחמת זו ולשבח זו נהרג / כי היה לאחר עלית בן כוזיבא כמ"ל ולפי הרמב"ן סוף מעשים היה ר"ע נוטה כלו בן כוזיבא /

והנה

והנה במ"ר פ' הנ"ל ובמ"ר בראשי' רבה פ' ב' וכן בנמ' דקידושין דף ע"ב אמרו דיו' שמת ר"ע נולד רבי / ולי"כ נולד רבי בשנת קכ"ב למנין הגוזרים / ואם תחשוב שנות קסרי הרומיים תמצא כי השנת קכ"ב למנין הגוזרים הוא השנה הד' לאדריאנוס קיסר כילד בשנה ראשונה לאספסיאנוס קיסר נחרב הבית /

אספסיאנוס	מלך	יוד שנים	—	——
טיטוס בנו	——	ב ——	ב	חדשים
דאמיטיאן אחיו	——	טו ——	—	——
נארבא	——	א ——	ד	——
טראיאן	——	יט ——	ו	——
לאדריאנוס	——	ד ——	—	——

סכום כולם הוא נ"ב שנה וכו נחרב ביתר / ואם נוסיף נ"ב על המספר ע' שנו נחרב הבית למנין הגוזרים יצא לנו שנת קכ"ב / ומלשון נספר דברי הימים למלכי הרומיים "לספרי תומות בזה סתירה לדברי חז"ל / כי הס חשבו למלחמת בן כוזיבא בשנת י"ו למחלת אדריאנוס / וחושב אני בזה לדברי רבותינו ז"ל יותר נאמנים / כמו שכתבתי כי הס היו בזמן ההוא / והס היו רגיל / תחת כי הדברים שסופרו בספרי תומות הס לבד לוקחו מסופר די"ו / הוא היה יחיד / ובחמת מלחמו גם בספורי' הסס כי ב' פעמים הלך אדריאנוס בחרטום המזרח / פעם ראשונה בשנת ו' למלכותו ופעם שני לשנת י"ו / ועל כל פנים נדע מזה קולת דבינו הקדוש / כי אדרבה לדעתם נולד רבי בשנת י"ו למלכות אדריאנוס והיה בן ס' לו ו' בעת הגיע לגטוניגוס למלכותו / וכוודאי הלך לו קוסי' השואל / ועוד לפיל ראיה על הקדוש / ועל זה שאמרתי כי ביתר נחרב נ"ב שנה לאחר החורבן / ממעשה שהובא בירושלמי / וכונת בתום' ע"ו דף י' כי רבי נולד בשעת השמד שלא למול היהודים / ומל לפיו של רבינו הקדוש לת רבי בנו / ואח"כ הוגד הדבר לקיסר / וגזר להביאו לפניו / והחליפה אמו של רבי / את בנה עם לגטוניגוס הגולד נ"כ בשעת ההיא כי אמו של לגטוניגוס היתה חולפת לאם של רבי / ולגטוניגוס הזה היה מלרקום לגטוניגוס / כי הוא נמלך לאחר מות לגטוניגוס קיום הנ"ל /

וכן

וכן כתבו הסופרים למלכי רומי שהוא נולד בשנת קכ"ח למנין
הנוצרים , ולפי שנראה מזה שיש הבדל מעט ביניהם , לפיכך
לומר כי השנים יש מקוטעות ויש ההפרש לבד מליזה חדשים ,
כי לפיכך שאנטונינוס נולד בחודש י"ח לו י"ב לשנת קכ"ח ,
ורבי נולד בחודש ח' לו ב' לשנת קכ"ב , ח"כ נראה מזה שרבי
נולד בשנת קכ"ב , ובלוקאס השנה מת ר"ע , והוא מת בשעת
מורדן ביקר , כמוסכם מכמה מקומות בדברי חו"ל , וגם
ידענו מזה שרבי נולד בשנת הגזירה , ולפיך היה לפיכך שהוא
בעלמו יבטל הגזירה כלומים השואל , והשואל בעלמו הודה כי
בסוף ימי אדריאנוס כבר נתבטלה הגזירה , וכן מלאנו בגמרא
מעילה דף י"ז שהגזירה היה בימי רשב"י , ובלוקאס זמן בעלה
כנוכר שם , וידוע כי רשב"י היה בדור שלפני רבי כי רבי היה
תלמיד רשב"י , וח"כ היה רבי בשעת ביטול הגזירה עודנו נער
ולפיכך כמו שאמרתי בן ד' לו ה' שנים , סוף כל דבר מכל
הדברים האלה נראה כי כל דברי רבותינו הקדמונים המה אמת
ונכון , וכל הדברים בספורי המעשים האלו עולים בקנה אחד ,
עם ספורי המעשים שנזכרו בספרי מלכי הרומים ואין כאן
סתירה כלל , לבד בי"ב שנים שיש הפרש בינותינו ובינם
בחורבן ביקר , וקושי' השואל הלך לה במלך אנטונינוס הרחמן ,
כמו במלך מרקוס אנטונינוס השני , כי רבי לא הוצרך לבטל
הגזירה כי כבר נתבטלה בעודו נער , ועדיין לא היה לו קורבה
בנית המלכות כנ"ל וכמו כן תינו רבוק שהיה גדול אצל המלך
אנטונינוס השני כי רחייק השואל , משמתו על היהודים , היה
בנויה לבד על הסברת כמה שהיהודים היה מורדים בו עם שאר
אנשי מזרח , וממה שהנחתי ידענו כי לא היה בלבו שום נקימה
ונצירה על המורדים בו , ולפיכך מחל והטיב להם , ולא
ידעתי למה לא ימחול ב"כ ליהודים בתוך שאר אנשי המורדים
כנ"ל והוא היה בחמת פילוסוף וכל העמים שהיה בממשלתו היו
שווים בעיניו , וגם לנוצרים הקיל עולם , וביטל ההשמדות
מהם , ע"כ דברי , ולא רציתי להאריך עוד בראיות מפורסמו'
מדברי חו"ל במקומות שונות , ואמת נגד אחרים , ואם ישרו
דברי אלה בעיניכם , הרי הם מנחה שלוחה לשומע בספר
שמחתם כדי להקוותם ולהגלות כי עוד לא אלמן ישראל כו' וזה

תקון

אתן קנני למילין • כ"ד לוחכם דורש שלומכם ושוכחכם המחפש
ומשתעשע במכתב למתחוקיכם / אשר שמו הוא
פלאי

בשורת ספרים חדשים •

זה ימים כבירים אשר נתתי את לבי לקור ולדרוש אחרי דרכי
השבע / לדעת על מה אדניה השבעו / ואיך תתחלק
לסוגיה / מיניה / וכריתה / וסגולת החיטים / ותועלת
היולת מהם / ויגיעתי ומלחתי / קרתי ושקיתי מים מבאר אשר
חפרוהו שרים וחכמים אשר היו לפנינו בדורות הראשונים / ואשר
אדמים מקרוב באו לא ידעו מלפניה / ומה גדלו מעשי ה' כלם
בחכמה עשה / כונן את כל בתכונה / השמים וכל אשר עמו /
תבל וכל נלחמיה / הימים וכל אשר בם / כלם הלוך ילכו על
סדר אחד נכון ומכון לתכלית השלם / כפי אשר יאתה לחלקי
פעולת החכם הבלתי תכלית בחכמתו / והיכול בלתי מוגבל
ביכלתו / והנה תיחמנה מוימותי בלבב אם התשוקה לנשוא אולי
אוכל לדבר מידיעות יקר החכמה הזאת גם בלשון עבר לאחרונה
עלי לוח בעט סופר את הדברים אשר לקטתי והספקתי בינישה
ושקידה גדולה מלשונות אחרות / כי מדוע תשולל לשון עבר
מחכמה רמה ונשגבה כזאת ? למה יאמרו העמים ללשוננו נגביר
שפתנו אתנו / מבלתי יכולת לשון עבר לבא עד תכונת הדברים ?
ואה' בעתתי ונעזרתי ויעלו לבי / כי הרחיבתי דברי לפני החפצים
אשר הם לנגדי שם בידיעות ההלו / וכל רואיהם ישיבו את
דברתי / והישירו את דרכי אשר בחרתי לסדרם על סדר נכון /
ונכתבים בלשון לא וקל / למען ירוץ הקורא בו / לא יאמר
עוד בבית הספר • אכן יגעתי הלוא למצוא את פני להוכי אחיני
בני ישרא להיות לא ידם עמדי למשענה ולמשענה לבא על התכוס
בעד הספר ראשית למודים אשר יעדתי להביא תחת מכבש
הדפוס ויהולך לי"ל שערים / וכל שער יכולך לפרקים שונים :
שער א ידבר מהלוכות כדורי שמים / מכוכבי שבת / כוכבי
נבוכים / גדלם / מרחקם מהשמש / גודל עגולם
אשר יקיפו / ומן הקפת עגולם / שבת לקוי המאורות / הכל
יפוער /

יסופר בלשון קלה ועל סדר נכון להבין לילדי בני ישראל לף אם לא
ידעו מלומה מקדם מחכמת ההנדסה והתכונה .

שער ב ידבר מכדור הארץ , מקו הסוס מגלגל היומי ,
מחוללי הקרים , חוללי הממוצעים , חור החם ,
ומגירים לו קוטבים .

שער ג ידבר מטבע הלויר מחזיונות מבריקות , ברעם , ברק ,
קשת , מאורי המקעים , מאורי הלפוני וכדומה .

שער ד ידבר מחזיוני המימי בתוך הלויר , כמו גשם ,
שלג , כפור , קרח , רוחות וכדומה .

שער ה ידבר מטבע המים , טעמו , קוהרו , רגות ומסרון
המים (עבבע תונד פלוטע) סבתו ותועלתו .

שער ו ידבר מחלק היבשה על פדור הארץ .

שער ז ידבר מספורי הטבע (נאטור=וויסענט) מתוכן
למודה ותופן ידיעתה , מהכללים הנלרכים לה ,
וחלקי פרטיה בחלקים נבונים , הכל על דרך קלרה
וקל לקועלת התלמידים .

שער ח ידבר מחלק הג' מספורי הטבע והוא ממיני דומם
והמחצות (מינעראלייך) .

שער ט ידבר מחלק הב' מספורי הטבע והוא ממיני הצמח
(פפלאנצן=ריידי) .

שער י ידבר מחלק הג' מספורי הטבע והוא מבעלי חיים
סוגיהם מיניהם (טיר=ריידי) מקום תחנותם וסגולתם . ועל
כלם התדם בחיר הברואות , מיניהו , לימותו , וכמותו , בנין
גופו , עלמיו , גידיו , תנועת דמו , וקלת מחכמת הנפוח .

שער יא ידבר מידיעת הגיאגרפי התדשה , מחלוקת המדינו-
למלכיהם וחריתם בחמשה חלקי העולם , גודל
המדינות , מהותן , לימותן , יבולן , מספר תושביהן ,
נמוסי תושבתן , מנהג ממשלתן וכדומה :

מקח הספר יהיה לתושים תשר יבואו על התקומים ג' גדול
בעד בתגן אחד , ויטולם תחר קבלת הספר קחת תשר
לחים זר לא ימכר כי אם בעד מ"י פרוטות . והספר יתקרא בערך
עשרים בתגן , ויודפס בתבנית הקטנטנה על נייר טוב . המתסף
התקומים יקח אחד על עשר עבור טרחתו , וכלם תשר יהנם
בלבוסם . כ"ד המתבר . ברוך בן כה' יהורא ליב יצ"ו מלינדא .